

PARTER

Kärande

Diskrimineringsombudsmannen
Box 4057
169 04 Solna

Ombud: Vanessa Grapenstedt
c/o Diskrimineringsombudsmannen

Ombud: Björn-Olof Bräutigam
c/o Diskrimineringsombudsmannen

Vårdnadshavare: Sekretess 1
Sekretess på adress

Vårdnadshavare: Sekretess 2
Sekretess på adress

Svarande

Malmö Kommun, 212000-1124
205 80 Malmö

Ombud: Jurist Nadja Airaksinen
c/o Malmö kommun
205 80 Malmö

Ombud: Jurist Miriam Öhman
c/o Malmö kommun
205 80 Malmö

DOMSLUT

1. Käromålet lämnas utan bifall.
2. Diskrimineringsombudsmannen ska ersätta Malmö kommun för dess rättegångskostnad med 100 241 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för denna dom till dess betalning sker.

3. Sekretessbestämmelsen i 36 kap. 4 § första stycket andra punkten offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta vara tillämplig på uppgifter som lags fram vid huvudförhandlingen inom stängda dörrar och som kan röja Sekretess och Sekretess vårdnadshavares identiteter. Sekretessförordnandet gäller även för uppgifterna i partsbilagorna till domen.

BAKGRUND

Sekretess, född 2010, (nedan A) har varit elev på en skola i Malmö ("skolan") från förskoleklass (läsåret 2016/2017) fram till maj 2023. Malmö kommun är utbildningssamordnare för skolan. I februari 2018, när A gick i årskurs 1, diagnosticerades han med autism och separationsångestsyndrom.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Diskrimineringsombudsmannen ("DO") har yrkat att Malmö kommun förpliktigas att betala 400 000 kr i diskrimineringsersättning till eleven A. På beloppet har yrkats ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning till dess full betalning sker. DO har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Malmö kommun har motsatt sig DO:s samtliga yrkanden. Inget belopp kan vitsordas som skäligt i och för sig men sättet att beräkna räntan har vitsordats. Skulle tingsrätten bifalla käromålet har Malmö kommun yrkat att diskrimineringsersättningen ska jämkas. Malmö kommun har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER

Diskrimineringsombudsmannen

Malmö kommun har under perioden augusti 2020-december 2022 (höstterminen årskurs 4-höstterminen årskurs 6) missgynnat eleven A genom att skolan har underlåtit att i enlighet med 3 kap. skollagens krav skyndsamt utreda och identifiera eleven A:s behov av särskilt stöd samt vidta de behovsanpassade stödåtgärder som varit skäliga för att försätta A i en jämförbar situation med andra elever utan A:s funktionsnedsättning.

Diskrimineringen är allvarlig bland annat med beaktande av att eleven A är ett barn som har berövats rätten till grundskoleutbildning under en stor del av mellanstadiet. Kränkningen har därmed pågått under lång tid. A:s mående har påverkats negativt av det uteblivna stödet och han har tappat förtroendet för skolan. Malmö kommun är

därmed skyldig att betala diskrimineringsersättning till A. Det ska utgå ett förhöjt preventionsspåslag eftersom Malmö kommun som företrädare för det allmänna har en skyldighet att motverka diskriminering. Hänsyn ska också tas till att en utbildningssamordnare har en långtgående omsorgsplikt för de elever som deltar i verksamheten. Preventionsspåslaget ska också sättas högt för att säkerställa att det aldrig ska framstå som ekonomiskt fördelaktigt för en utbildningssamordnare att underlåta att vidta skäliga tillgänglighetsåtgärder.

Malmö kommun

Eleven A har inte missgynnats på grund av sin funktionsnedsättning eftersom Malmö kommun, efter vad som var känt om eleven A:s stödbehov vid varje givet tillfälle, vidtagit åtgärder för att försätta eleven A i en jämförbar situation med personer utan aktuell funktionsnedsättning. Åtgärderna som Malmö kommun har vidtagit har varit skäliga.

Den yrkade diskrimineringsersättningen är inte skälig. Det har inte varit frågan om någon allvarlig diskriminering och Malmö kommun har dessutom vidtagit skäliga åtgärder för att försätta eleven A i en jämförbar situation med elever utan eleven A:s funktionsnedsättning. Om diskrimineringsersättning ska utgå ska något förhöjt preventionsspåslag inte utgå. Det ska under alla omständigheter jämkas med hänsyn till att X-skolan vidtagit omfattande åtgärder för att förhindra diskriminering och ställa till rätta eventuella skadeverkningar.

UTVECKLING AV TALAN

Diskrimineringsombudsmannen

Inledning

A är född 2010. I februari 2018, när han gick i årskurs 1, diagnostiserades han med autism, svårighetsgrad 1, vilket motsvarar en lindrig grad av autism. Han fick även diagnosen separationsångestsyndrom. A:s problem i skolan yttrar sig bland annat

genom att han har svårt för nya saker, övergångar mellan olika ämnen och att komma i gång med nya uppgifter självständigt. Han får kraftig ångest av att vistas i skolmiljön – särskilt i miljöer med andra barn – och har därför ett stort behov av ett personligt vuxenstöd som kan ge honom trygghet och struktur under hela skoldagen.

A har missgynnats och har under hela mellanstadiet upplevt stor ångest, haft suicidtankar och haft stora svårigheter att delta i och tillgodogöra sig skolans undervisning. Han har haft hög frånvaro och har inte uppfyllt kunskapsmålen trots att han haft den kognitiva förmågan att göra det.

A:s skolgång

Skolan har haft kännedom om A:s stödbehov ända sedan han började på skolan år 2016 och han fick sedan förskoleklass stöd i skolan i form av extra anpassningar inom den vanliga undervisningen. Dessa anpassningar fungerade bra fram till årskurs 2 då A:s klass blev större med fler elever. A fick större svårigheter och A:s vårdnadshavare bad skolan om att A skulle få en egen resursperson som skulle kunna ge honom individuell stöttning under lektionerna men skolan avlog begäran.

Under **årskurs 3** försämrades A:s mående och även hans förmåga att uppnå kunskapsmålen. Hans föräldrar var tvungna att vara med i skolan oftare. Han pratade mindre med lärarna och med andra elever. Under vårterminen i årskurs 3 fick han svår ångest över att komma till skolan och kände starkt stress. Han uppnådde inte kunskapsmålen i flera ämnen. A:s vårdnadshavare hade tät kontakt med A:s mentor om A:s mående och svårigheter under årskurs 2 och 3.

I februari 2020 kontaktade A:s mamma skolans rektor och bad om en resurs för A eftersom hon ansåg att A behövde mer stöttning på lektionerna och att han hade svårt att nå kunskapsmålen samt att han hade extra svårt med matematiken. Den 2 mars hölls ett möte med rektorn, A:s mamma och klassmentorererna. Enligt protokollet från mötet

beslutades ”Utredning av elevs behov av särskilt stöd”. Någon utredning om A:s stöd genomfördes inte under vårterminen i årskurs 3.

Vårdnadshavarna tog kontakt med BUP. Av utlåtandet från BUP daterat den 6 mars 2020 framgår att A:s ångest var kopplad till att hans skolmiljö var underanpassad och inte till något underliggande ångestsymtom som BUP först kunde behandla. I slutet av vårterminen i årskurs 3 kontaktade A:s mamma åter igen skolans rektor och bad om en plan för A:s övergång till mellanstadiet eftersom hon ansåg att de ökade kraven i årskurs 4 skulle innebära ytterligare stödbehov för A. Något sådant planeringsmöte skedde dock inte innan sommarlovet.

Mötet med skolan som A:s mamma begärt skedde i augusti 2020, en vecka innan skolstart för A i **årskurs 4**. Vid mötet fick A se sitt nya klassrum och fick information om vilka extra anpassningar som skolan erbjöd honom, bland annat att en elevkoordinator skulle möta upp honom på skolgården och ta honom till klassrummet. A:s vårdnadshavare var missnöjda med att A inte erbjöds ett mer omfattande stöd. A:s mamma och den biträdande rektorn hade ytterligare kontakt efter mötet.

Övergången till mellanstadiet innebar en hel del förändringar för A. Han fick nya klasskamrater, nya lärare och nya mentorer. De nya förändringarna innebar en allt för stor påfrestning för A. Han ville inte gå in i klassrummet och han ville inte gå till skolan. Han slutade att prata i skolan och hade en frånvaro på 85 procent under höstterminen i årskurs 4.

A:s mamma kontaktade skolans rektor i september och begärde en plan för A och påtalade bl.a. att han behövde undervisning i en mindre grupp. Därefter, den 16 september 2020, fattade rektorn ett ”beslut om åtgärdsprogram för en elev som behöver särskilt stöd” (åtgärdsprogram). Av beslutet framgår att eleven har behov av daglig tät kontakt med vuxen i skolan, ett vuxenstöd som stöttar eleven i att gå in på lektioner och stanna kvar i skolan samt att kommunikationen mellan skolan och hemmet behöver vara tydlig med täta återkopplingar. Den åtgärd som anges i beslutet

är att elevkoordinator ger stöd i form av ett utökat mentorskap till eleven och tät kontakt med hemmet.

Enligt Malmö kommun var det vid denna tidpunkt som skolan fattade beslut om att utreda A:s behov av särskilt stöd. Någon utredning utfördes inte under hösten. A:s mamma kontaktade Grundskoleförvaltningen i oktober och november 2020 och fick till svar, den 17 november 2020, att utredningssekreteraren vid Grundskoleförvaltningen varit i kontakt med skolans rektor och att skolan skulle ha möte samma dag för att diskutera en eventuell utredning av A:s behov.

I slutet av november och början av december tog återigen A:s vårdnadshavare kontakt med rektorn och krävde mer stöd och fick bl.a. till svar att det är viktigt att få ett samarbete med andra instanser, som tex. BUP. Skolan skickade en remiss till BUP och fick till svar i december 2020, att patienten är avslutad på BUP och hänvisade till Habiliteringen.

Den 9 december fattade skolan beslut om åtgärdsprogram. Av beslutet framgår bland annat att eleven har behov av enskild undervisning på lugn avskärmad plats och som åtgärd beslutades att elevkoordinator ger stöd i form av ett utökat mentorskap till eleven och tät kontakt med hemmet samt undervisning 1:1 med pedagog, en lektion per dag.

Skolans rektor beslutade om anpassad studiegång från den 2 november 2020 och om tre timmars enskild undervisning om dagen från den 3 november 2020. Båda besluten har daterats felaktigt eftersom de är daterade den 9 mars 2021. Den enskilda undervisningen inleddes i mitten av december 2020 och A fick även anpassad studiegång någon gång under november-december 2020. Den enskilda undervisningen skedde i skolans elevcafé av en elevresurs som saknade kunskaper om A:s särskilda behov eller pedagogiska kunskaper om hur barn med autism bör undervisas. Det fick till följd att vårdnadshavarna, som var med vid varje umgängestillfälle, var tvungna att

ta ansvar för undervisningen och vara språkrör för A. Först i februari 2021 fick A enskild undervisning i en avskild undervisningssal.

A har inte fått någon adekvat enskild undervisning utifrån sitt behov av stöd förrän han fick det av läraren från den särskilda undervisningsgruppen i årskurs 5. Under alla förhållanden har han inte fått adekvat enskild undervisning från mitten av december till och med som tidigast den 21 januari 2021 då skolan beslutade om undervisning i en annan byggnad.

Den 17 februari 2021 gjorde A:s vårdnadshavare en anmälan till Skolinspektionen avseende skolans hantering av A:s rätt till stöd. Samma dag signerade skolans specialpedagog skolans utredning om särskilt stöd. I samband härmed fattade skolan ett nytt beslut om åtgärdsprogram och tog bort ytterligare ett ämne från A:s anpassade studiegång. Utredningen innebar inte något förändrat stöd för A utan bedömningen görs att A är i fortsatt behov av enskild undervisning. I samband med att utredningen blev klar ansökte skolan till ”centrala specialistteamet inom Grundskoleförvaltningen i Malmö” för utredning av A:s behov och placering i en s.k. särskild undervisningsgrupp.

Skolan har inte utrett A:s behov av placering i särskild undervisningsgrupp tillräckligt i och med utredningen från februari 2021 och i vart fall inte skyndsamt nog då rektorn även efter utredningens slutförande inte ansåg att placering i särskild undervisningsgrupp var lämpligt förrän sent in på vårterminen i maj 2021. Detta trots att A:s mamma redan i augusti i årskurs 4 informerade om A:s behov av undervisning i mindre grupp. Hon framförde också under april 2021 att A skulle få börja i särskild undervisningsgrupp men fick då till svar från rektorn att A bedömds för högfungerande för att kunna få plats i denna grupp. Någon utredning om en särskild undervisningsgrupp var en lämplig åtgärd för A var då inte gjord av skolan. Emellertid hade Habiliteringen uttryckt till skolan att A var i behov av undervisning i särskild undervisningsgrupp. Trots flera påpekanden från såväl vårdnadshavarna som Habiliteringen var skolan passiv till behovet av utredningen av A:s behov av särskild

undervisningsgrupp. Först i maj 2021, när årskurs 4 nästan var slut, bestämdes att A skulle få prova på att vara i särskild undervisningsgrupp och skolas in de resterande veckorna av vårterminen. Ett formellt beslut att A skulle få undervisning i särskild undervisningsgrupp fattades av rektorn den 27 augusti 2021.

Som ovan framkommit hade A:s vårdnadshavare anmält skolan till Skolinspektionen i februari och den 6 juli 2021 meddelade Skolinspektionen sitt beslut. Skolinspektionen konstaterade ett antal brister. För det första att rektorn brustit i vad gäller skyldigheten att skyndsamt utreda A:s behov av stöd enligt skollagen. För det andra anser Skolinspektionen att A:s fullständiga behov av stöd inte har utretts och att rektorn därmed inte levt upp till kravet på att utreda A:s fullständiga behov av särskilt stöd. Vidare har inte frågan om föräldrarnas närvaro i undervisningen analyserats av skolan i den pedagogiska bedömningen utan det har endast konstaterat att A är i behov av enskild undervisning och tät kontakt med hemmet vilket Skolinspektionen anser inte är tillräckligt eftersom utredningen visat att A har fler svårigheter. Enligt Skolinspektionen har inte heller skolan bedömt och utvärderat frågeställningen om A behövde placeras i en särskild undervisningsgrupp. Skolinspektionen konstaterade även brister vad gäller skolans åtgärdsprogram som upprättats under årskurs 4 i tiden innan den pedagogiska utredningen blev färdig i februari 2020. Skolinspektionen framförde även kritik mot rektorns beslut om enskild undervisning och att skolan fattat beslut om enskild undervisning och gett A enskild undervisning innan det funnits en fullständig utredning om hans behov av särskilt stöd.

I **årskurs 5** fattade rektorn ett formellt beslut om att A skulle få undervisning i särskild undervisningsgrupp. Inledningsvis skulle A delta i undervisningen i särskild undervisningsgrupp fem dagar i veckan men eftersom A fortfarande inte klarade av att vitsas med andra elever fick han fortfarande enskild undervisning tillsammans med en pedagog. A hade tillsammans med pedagogen enskild undervisning i ett särskilt rum och även A:s vårdnadshavare var med vid undervisningen.

Den 20 oktober 2021 fastställde skolan en ny pedagogisk utredning om A:s behov av särskilt stöd. I utredningen framgår det att skolan anser att A är i fortsatt behov av placering i särskild undervisningsgrupp samt med fortsatt enskild undervisning med ett nära vuxenstöd.

I januari 2022 meddelade Skolinspektionen ett uppföljande tillsynsbeslut och Skolinspektionen kritiserade skolan för bristen av utredning av A:s behov av vuxenstöd och framhåller att det inte kan krävas att en förälder ska närvara under skoltid.

Det är klarlagt att A haft ett omfattande trygghetsbehov och att han i samtliga årskurser har varit i behov av ett kontinuerligt vuxenstöd. Skolan har underlåtit att utreda, eller i vart fall skyndsamt utreda, hur A:s trygghetsbehov skulle tillgodoses av någon annan än vårdnadshavarna. Skolan har därför inte heller utrett eller erbjudit A särskilt stöd för att han skulle tillgodogöra sig utbildningen utan sina vårdnadshavare närvarande. Den bristande utredningen av och åtgärder avseende A:s behov av vuxenstöd fick till effekten att A senare hade hög skolfrånvaro och behövde anpassad studiegång samt att han trots senare placering i särskild undervisningsgrupp ändå inte kunde känna sig trygg i skolan utan sina föräldrar.

Under vårterminen i årskurs 5 började skolan med s.k. digitala träffar med lärare och i slutet av vårterminen kom en lärare hem till A och undervisade A i hemmet i kombination med enskild undervisning i skolan.

Under höstterminen i **årskurs 6** fortsatte hemundervisning, undervisning på distans och enskild undervisning. A fick också en för honom ny lärare som tog över ansvaret för hemundervisningen. A hade högre frånvaro under hösten men deltog på distanslektionerna och hemundervisningen. Skolan gjorde en ny pedagogisk bedömning och konstaterade att A är i behov av en till två vuxna att förhålla sig till, för att underlätta separationen från föräldrarna och att han är i behov av en ökad skolnärvaro med målsättningen att den ska vara 100 procent. Det konstaterades

emellertid att A visat tecken på utmattning. Det visar att skolan inte utredde hur A:s behov av vuxenstöd ska tillgodoses av annan än hans föräldrar och även att skolan inte fattat beslut om åtgärder för särskilt stöd i samråd med föräldrarna, eftersom A:s föräldrar visste att en plan för 100 procent närvaro i skolan inte skulle fungera utifrån A:s mående. Under vårterminen i årskurs 6 försökte skolan ändå trappa upp A:s närvaro i skolan men det fungerade inte. I maj 2023 slutade A på skolan och började på en särskild resursskola för barn med autism. När A lämnade skolan i maj 2023 uppnådde han fortfarande inte kunskapsmålet i något av de ämnen han läste.

Sammanfattning av skolans brister och underlåtenhet

Skolan under årskurs 4–6 underlåtit att – i enlighet med 3 kap. 5 a och 7–11 §§ skollagens krav – skyndsamt utreda A:s stödbehov på ett adekvat sätt för att tillgodose A:s stödbehov, och därmed också underlåtit att ge A det stöd på det sätt och i den omfattning som han varit i behov av för att kunna närvara och delta i undervisningen utan anpassad studiegång och utan sina vårdnadshavare närvarande samt ha möjlighet att nå kunskapsmålen i de ämnen han läste. Genom detta har skolan underlåtit att vidta de åtgärder som varit skäligen för att försätta A i en jämförbar situation med andra elever utan A:s funktionsnedsättning.

Skolans underlåtenhet består av följande brister, varav vissa framgår av tillsynsbesluten meddelade av Skolinspektionen.

Skolan har inte skyndsamt utrett och tillgodosett A:s omfattande trygghetsbehov under årskurs 4–6

A har ett omfattande trygghetsbehov och har i samtliga årskurser varit i behov av ett kontinuerligt vuxenstöd (till exempel en resursperson) under hela skoldagen som skulle ha kunnat hjälpa honom med trygghet och struktur över hela skoldagen, genomförande av skoluppgifter, pauser och raster samt stöd i det sociala samspelet med andra.

Skolan har, i samtliga pedagogiska utredningar om särskilt stöd under årskurs 4–6,1 underlåtit att utreda, eller i vart fall skyndsamt utreda, hur A:s

trygghetsbehov enligt ovan skulle tillgodoses av någon annan än vårdnadshavarna. På grund av att skolan inte utredde hur man på sikt skulle kunna ta över ansvaret för att möta A:s trygghetsbehov har vårdnadshavarna behövt delta i undervisningen tillsammans med A. Skolan har på detta sätt, inte utrett eller erbjudit A särskilt stöd på det sätt som krävts för att han skulle kunna tillgodogöra sig utbildningen utan sina vårdnadshavare närvarande.

Särskilda brister avseende utredningen av A:s behov av särskilt stöd under årskurs 4

Skolan har brustit i sin skyldighet att skyndsamt utreda A:s behov av särskilt stöd. Skolan färdigställde den första pedagogiska utredningen först den 18 februari 2021, trots att man hade varit medveten om A:s stödbehov redan under årskurs 3, samt ansett att A:s extra anpassningar inte var tillräckliga i september 2020. A har vidare haft ett behov av att delta i en mindre undervisningsgrupp vilket skolan var medveten om sedan början av höstterminen i årskurs 4. Skolan hade en s.k. särskild undervisningsgrupp ("SU-grupp") för barn med autism men underlät trots detta att utreda frågeställningen om huruvida A borde placeras i gruppen före maj 2021.

Särskilda brister avseende A:s enskilda undervisning under årskurs 4

Under hösten 2020 fattade skolan beslut om enskild undervisning för A innan den pedagogiska utredningen om särskilt stöd var färdig. Skolan hade således inte tillgång till ett fullständigt beslutsunderlag innan man beslutade om åtgärden. Åtgärden utformades därför inte utifrån A:s behov av stöd. Det ifrågasätts inte att enskild undervisning var en åtgärd som till sin art hade varit lämplig för att tillgodose A:s stödbehov. Det som ifrågasätts är att den enskilda undervisningen fick det innehåll, den utformning och den omfattning som A hade behövt för att nå kunskapsmålen i alla ämnen. Den enskilda undervisningen har utformats på ett undermåligt sätt, under i vart fall, perioden december 2020 till och med mars 2021 då den bedrevs under otrygga former i ett skolkafé av personal som inte hade kunskaper om A:s funktionsnedsättning eller särskilda behov. A erbjöds undervisningen endast vid tider som bestämdes utifrån

när assistenten inte hade hand om skolkaféet. Undervisningen var inledningsvis inte heller lärarledd och krävde fortfarande att vårdnadshavare deltog i undervisningen för att A skulle medverka.

Brister enligt Skolinspektionens tillsynsbeslut

Brister i skolans pedagogiska utredning den 18 februari 2021

- Utredningen av A:s stödbehov i årskurs 4 upprättades inte skyndsamt och var inte heller en fullständig utredning av A:s behov av stöd.
- Skolan underlät att utreda hur A:s trygghetsbehov i skolan skulle tillgodoses på annat sätt än att hans vårdnadshavare var närvarande och deltog i undervisningen. I utredningen och den pedagogiska kartläggningen angav skolan att den enskilda undervisningen hade fungerat men att ena föräldrarnas närvaro hade varit problematisk. Enligt Skolinspektionen kunde det inte krävas att en förälder ska behöva närvara i undervisningen. Denna problematik togs dock inte upp i den pedagogiska bedömningen i utredningen.
- Skolan bedömde och utvärderade inte heller den egna frågeställningen om huruvida A behövde placeras i en särskild undervisningsgrupp. A:s behov av SU-gruppen utreddes aldrig inom ramen för en pedagogisk utredning, utan det dröjde till maj 2021 genom att A fick ”prova på” SU-gruppen.

Brister i skolans åtgärdsprogram

- Åtgärdsprogrammet av den 16 september 2020 beslutades utan att det hade gjorts någon pedagogisk utredning av A:s stödbehov. Programmet innefattade inte några åtgärder för särskilt stöd, utan enbart extra anpassningar (utökat mentorskap och tät kontakt med hemmet). De beslutade åtgärderna var således inte adekvata för att tillgodose A:s stödbehov.
- Åtgärdsprogrammet av den 9 december 2020 beslutades utan att det

hade gjorts någon pedagogisk utredning av A:s stödbehov. Programmet innehöll inte heller någon fullständig beskrivning av A:s stödbehov. De beslutade åtgärderna var således inte adekvata för att tillgodose A:s stödbehov.

- Åtgärdsprogrammet den 21 januari 2021 beslutades utan att det gjorts någon pedagogisk utredning av A:s stödbehov. Programmet innehöll inte heller någon fullständig beskrivning av A:s behov då behovsbeskrivningen var knapphändig och endast visade en del av A:s behov. Åtgärderna var desamma som i föregående åtgärdsprogram och var inte knutna till A:s behov. De beslutade åtgärderna var således inte adekvata för att tillgodose A:s stödbehov.

- Åtgärdsprogrammet den 18 februari 2021 beslutades utan att det fanns någon fullständig pedagogisk utredning av A:s stödbehov. Beskrivningen av A:s stödbehov var inte fullständig då den enbart kretsade kring frågor om miljön utanför skolbyggnaden och skolans kontakt med vårdnadshavarna. Enligt Skolinspektionen framgick det att A:s behov och svårigheter var mer omfattande än så. De beslutade åtgärderna var således inte adekvata för att tillgodose A:s stödbehov.

Brister i skolans beslut om enskild undervisning

Skolinspektionen fann att A, i vart fall under perioden mellan den 3 november 2020 till den 21 januari 2021, hade fått enskild undervisning utan att det funnits en pedagogisk utredning som visade att det fanns ett behov av enskild undervisning. Skolan preciserade inte heller i vilken omfattning som undervisningen skulle ges.

Brister i skolans pedagogiska utredning den 20 oktober 2021

Enligt Skolinspektionens tillsynsbeslut från den 27 januari 2022 framgick det av skolans utredning att A hade ett omfattande behov av vuxenstöd. Enligt Skolinspektionen innehöll utredningen ingen analys av hur A:s behov av vuxenstöd skulle kunna tillgodoses framöver utan förälders närvaro, t.ex. genom en elevassistent. Skolinspektionen poängterade att en utredning av behovet av särskilt stöd ska ha fokus på åtgärder som *skolan* ska vidta eftersom det inte kan krävas att en förälder närvarar under skoltid. Utredningen borde därvid ha omfattat en bedömning av hur A:s trygghetsbehov skulle tillgodoses på sikt.

Årskurs 6

Skolinspektionen har inte riktat någon kritik avseende skolans pedagogiska utredning från den 20 december 2022. Den brist som Skolinspektionen hade konstaterat tidigare, avseende den pedagogiska utredningen från oktober 2021, kvarstod fortfarande beträffande underlåtenheten att utreda hur A:s trygghetsbehov skulle tillgodoses utan att en vårdnadshavare närvarade.

Malmö kommun

Under lågstadiet gick A:s skolgång i huvudsak bra. I **årskurs 3** hade han 85 procent närvaro. Han hade goda relationer till såväl elever som skolpersonal. Han hade vissa extra anpassningar. Han hade svårt att separera från vårdnadshavarna vid lämning och möttes därför upp av mentor, vilket fungerade bra.

Inför skolstarten i **årskurs 4** hade skolpersonal och vårdnadshavarna ett möte för att A skulle få en trygg start i årskurs 4. Av protokollet från mötet framgår att elevkoordinatorn skulle möta upp A varje morgon innan skolstart. Under hösten i årskurs 4 ökade A:s frånvaro i skolan trots åtgärderna som skolan vidtagit innan skolstart. Skolan hade ett stort antal möten under höstterminen för att utreda A:s behov. Skolan vidtog dessutom åtgärder som var nödvändiga för A:s skolgång.

Ett av mötena skedde den 16 september och närvarande var vårdnadshavarna, elevkoordinator och specialpedagog. Syftet med mötet var att utifrån föräldrarnas och skolans perspektiv samtala om skolsituationen i nuläget och planera för hur eleven ska få del av undervisning. Vårdnadshavarna berättade att A inte ville att andra skulle se honom. Det beslutades bland annat att skolan skulle ta kontakt med Habiliteringen, att tidigare mentor skulle möta upp A och vårdnadshavare och att elevkoordinatorn skulle ta emot A tillsammans med någon annan elev. Dessvärre kom det inte att fungera eftersom A inte kom eller kom för sent till skolan. Samma dag som mötet ägde rum

beslutade skolan om en åtgärdsplan och skolan beslutade då att elevkoordinatorn skulle ge stöd i form av ett utökat mentorskap till A och ha tät kontakt med hemmet.

Den 30 september 2020 hölls ett möte mellan skolpersonal och A:s mamma. Syftet med mötet var att öka samsynen mellan hem och skola kring A:s svårigheter och utröna vad som är nästa steg. A:s mamma berättade att A bestämt sig för att inte gå i skolan och att hon tror att det beror på sociala fobier eller selektiv mutism. Skolan föreslog en rad åtgärder såsom remiss till BUP, remiss till logoped, att Habiliteringen fortsätter att stödja föräldrarna och att socialtjänsten bjuds in till möte med vårdnadshavare och skolan. I början av december skickade skolan en remiss till BUP.

Den 9 december 2020 tog skolan ett nytt beslut om åtgärdsprogram och det beslutades om fortsatt utökat mentorskap men också att A skulle ha enskild undervisning med en lektion per dag. Inledningsvis hade A enskild undervisning med en resurspedagog som han hade känt sedan lågstadiet.

I januari 2021 färdigställdes utredningen om A:s behov av särskilt stöd. Specialpedagogen B signerade utredningen och att det skedde först i februari berodde på hon inte var van vid att arbeta med skolans dokumenthanteringssystem. Att utredningen färdigställdes först i januari 2021 berodde på att det var en komplex problembild, att A ofta var frånvarande från skolan, att A:s familj var sjuk, att det var pandemi och att det var svårt att kommunicera med A eftersom han inte pratade. Som ovan framkommit vidtog dock skolan åtgärder dessförinnan som var absolut nödvändiga för A:s skolgång, bland annat i form av enskild undervisning och anpassad skolgång.

Utredningen är omfattande och uppfyller skollagens kriterier. Utredningen beskriver bland annat A:s situation, vilket stöd som skolan har vidtagit och hur det han fungerat, den pedagogiska bedömningen samt A:s behov av särskilt stöd och extra anpassningar.

Den 21 januari 2021 beslutade skolan om nytt åtgärdsprogram och det beslutades om enskild undervisning, anpassad studiegång och utökat mentorskap. A:s undervisning flyttades också till en fristående byggnad med egen ingång. Några veckor senare, den 18 februari 2021, utvärderades åtgärderna och det framkom bland annat att A:s relation med resurspedagogen blivit bättre och att A deltog mer i undervisningen. Samma dag beslutade skolan om nytt åtgärdsprogram för A.

Efter önskemål från föräldrarna och enligt förvaltningens rutiner kontaktade skolan det centrala specialistteamet (CST) på förvaltningen för ställningstagande av om en placering i den centrala undervisningsgruppen skulle kunna vara en lämplig åtgärd för A.

Den 2 mars 2021 hölls ett s.k. SIP-möte (med SIP avses en samordnad individuell plan). Flera aktörer deltog och A:s situation gick igenom och utvärderades. Bland annat föreslog skolan att vårdnadshavarna skulle öka avståndet till A och träna på att lämna honom korta stunder.

I mars 2021 utvärderades åtgärdsprogrammet från februari och ett nytt beslutades med i stort samma innehåll som tidigare. Ett nytt SIP-möte hölls den 14 april 2021 och det konstaterades att det var ett gott samarbete mellan A och resurspedagogen och att A mådde bättre. Vid mötet togs det fram ett antal utvecklingsområden. Den 14 april utvärderades åtgärdsprogrammet från mars och ett nytt åtgärdsprogram togs fram. Under maj genomfördes ytterligare utvärderingar och nya åtgärdsprogram beslutades. Det beslutades att A skulle prova på att vara med i den särskilda undervisningsgruppen, en grupp särskilt anpassad för barn med autism.

I årskurs 5 beslutades att A skulle vara placerad i den särskild undervisningsgruppen. Till en början var tanken att A skulle vara där fem dagar i veckan men den planen kom att revideras. Ett nytt åtgärdsprogram beslutades den 27 augusti 2021. Av protokollet framgår A:s behov av särskilt stöd och vilka åtgärder som bedöms vara nödvändiga. Det är tydligt att skolan fortsatte att vidta åtgärder som skolan ansåg A vara i behov av.

Den 20 oktober 2021 färdigställdes en ny pedagogisk utredning om A:s behov av särskilt stöd. Av utredningen framgår bland annat att vårdnadshavarna ansåg att närvaron hade förbättrats och att motståndet att gå till skolan hade minimerats samt att skolgången var på lagom nivå för vad A klarar av. Under oktober och november 2021 utvärderades åtgärdsprogrammet och skolan fattade också beslutade att fortsätta med de redan beslutade åtgärderna, dvs. fortsatt placering i särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning och anpassad studiegång. Skolan tog även fram ett schema där A skulle delta på distans på onsdagar och lärare från skolan skulle komma hem till A på fredagarna. Resterande dagar skulle A vara på skolan. Syftet var att motivera A att komma tillbaka till skolan.

Under vårterminen i årskurs 5 hölls ett uppföljningsmöte i januari 2022. Det konstaterades skolgången hade gått bra men att det fanns stora svårigheter för vårdnadshavarna att få A till skolan. Det beslutades att A ska följa samma åtgärdsprogram som tidigare och att skolan skulle initiera en frånvaroutredning samt att vårdnadshavarna skulle erbjudas föräldrastöd från Habiliteringen. Den 28 februari 2022 beslutades om åtgärdsprogram och det har antecknats att utifrån att A inte orkade hela skoldagar fortsatte skolan med anpassad studiegång. Vid uppföljningsmöte den 30 mars 2022 konstaterades att A utifrån sin separationsångest hade ett behov av att vara nära sina vårdnadshavare under skoldagen och att en lärare skulle komma hem till A på torsdagar. Nytt uppföljningsmöte hölls den 11 maj och det konstaterades att A var i skolan tillsammans med lärare och vårdnadshavare måndagar- onsdagar samt fredagar och att lärare såg en progression i A:s kunskapsutveckling. Vid uppföljningsmötet den 16 maj 2022 framhölls att det fanns en psykolog och en specialpedagog från Habiliteringen för att stödja A.

När A började höstterminen i **årskurs 6** hölls ett uppstartmöte den 5 september 2022. I mötet deltog även personal från Habiliteringen. Skolan informerade att det skulle vara samma planering som förra läsåret men med ytterligare en lärare. Undervisningen skulle vara två dagar i skolan, en dag distansundervisning och en dag i hemmet. Vid

mötet informerades det också om att Habiliteringen hade gjort en kartläggning av A:s frånvaroproblem och att specialpedagog kommer att kontakta vårdnadshavarna avseende konsultation med dem angående rutiner och strukturer i vardagen.

Den 25 november 2022 hade skolan ett möte med Habiliteringen och A:s vårdnadshavare var också med där det informerades att BUP fått en remiss från Habiliteringen gällande A:s ångest. Under hösten 2022 fortsatte utredningsarbetet och en ny utredning färdigställdes den 20 december 2022. I utredningen framgår att undervisningen var anpassad utifrån A:s kapacitet. Samma dag som utredningen färdigställdes beslutade skolan om ett nytt åtgärdsprogram med samma åtgärder som tidigare med tillägg av en handlingsplan för skolåtergång.

Den 24 januari 2023 hölls ett möte med Habiliteringen, skolan och vårdnadshavare och i protokollet står det antecknat att vårdnadshavarna upplevde att det varit lättare att få med A till lektionerna och att han var mer fokuserad. Vidare framgår det av anteckningarna att BUP tagit emot A och påbörjat ett arbete med hans ångest och att han och hans vårdnadshavare hade träffat en psykolog vid ett tillfälle men att vårdnadshavarna tackat nej till ytterligare mötestider.

BEVISNINGEN I MÅLET

Diskrimineringsombudsmannen har som muntlig bevisning åberopat förhör med Sekretess vårdnadshavare. Malmö kommun har som muntlig bevisning åberopat förhör med specialpedagog B och lärare C.

Parterna har åberopat omfattande skriftlig bevisning, se protokollet från huvudförhandlingen.

Vårdnadshavare 1

Vårdnadshavare 1 har sammanfattningsvis berättat följande.

A:s autism och separationsångest yttrar sig på följande sätt. Han blir stressad av stora folksamlingar och klarar inte av stimmiga miljöer med många sinnesintryck varför det har varit svårt för honom att fokusera på skolarbetet. Han behöver en vuxen i skolan som hela tiden bekräftar att han gör rätt. I skolan har han svårt att säga till när han inte förstår något eller om det är något annat som besvärar honom eller överhuvudtaget kommunicera sina känslor och behov.

Under årskurs 3 blev skolan ännu mer stressig och obegriplig för honom eftersom det kom in fler barn i klassen och det blev ännu mer rörigt och stökigt. Han berättade varje vecka att han hade ont i magen, ont i huvudet och han fick också feber. Dessa symptom visade sig aldrig under helgen. Han bad nästan varje morgon och kväll om att slippa gå till skolan. Därför tog hon redan under årskurs 3 kontakt med skolan och efterfrågade mer stöd och anpassningar åt honom eftersom han mårde dåligt och inte nådde upp till kunskapsmålen i hälften av ämnena. Eftersom hon visste att årskurs 4 skulle bli ännu mer utmanande försökte hon se till så att han fick sådant stöd åtminstone till starten av årskurs 4.

Ingenting skedde förrän inför skolstarten av årskurs 4 när det hölls ett möte med skolan. Det är inte hennes minnesbild att mötet avslutades i samförstånd utan hon och hennes man fick information om att skolan kunde erbjuda A en elevkoordinator men inget annat. Eftersom de inte visste om skolan kunde erbjuda något mer fick de ta emot det som erbjöds. Hon och hennes man blev inte informerade om att skolan under höstterminen årskurs 4 bedrev ett intensivt utredningsarbete avseende A. De åtgärder som skolan därefter beslutade om för att möta A:s behov från årskurs 4 och framåt har genomgående varit inadekvata och inte fungerat för honom. Han fortsatte att uppleva stark stress och ångest kopplad till skolan och han slutade också från och med årskurs 4 att prata i skolan. Det var de som föräldrar som fick ta det största ansvaret för hans skolgång och en stor del av det fick skötas av dem i hemmet. De var dessutom tvungna att alltid närvara i skolan med honom eftersom han annars vägrade att vara i skolan.

Redan i augusti i början av årskurs 4 efterfrågade hon undervisning för honom i mindre grupp och senare under årskurs 4 fick hon veta att det fanns en sådan särskild undervisningsgrupp (SU-grupp) på skolan men att A var för högfungerande för att få en plats i den. Han fick sedermera en plats i den under årskurs 5 men då var skadan redan skedd. Han hade då under hela årskurs 4 upplevt stark stress, ångest och dåligt mående kopplat till skolgången att det inte hjälpte att han nu blev placerad i SU-gruppen. De var fortfarande tvungna att vara med honom i skolan hela tiden, även om hon upplevde att det blev lättare för honom att komma till skolan efter det han fick den placeringen. Skolan sa inte åt dem att närvara med A i skolan men för att han skulle få någon form av skolgång kände de sig tvungna att vara med. Hon upplevde vidare att skolan inte alls utredde hans behov av vuxenstöd trots att hon efterfrågade det. Hans behov av vuxenstöd visade sig särskilt tydligt i skolan då han inte hade motsvarande problem utanför skolan. Att A:s problematik var kopplad just till skolmiljön bekräftades även av hennes kontakter med Habiliteringen, socialtjänsten och BUP. Hennes uppfattning är att om A hade fått rätt stöd tidigare hade en sådan negativ utveckling kopplad till hans skolgång kanske kunnat undvikas och han hade inte behövt ha anpassad skolgång.

Vårdnadshavare 2

Vårdnadshavare 2 har sammanfattningsvis berättat följande.

A:s autism innebär att han har svårigheter att anpassa sig i skolan. A:s separationsångest tror han har orsakats av skolan eftersom de inte har gett A de rätta verktygen att vara i klassrummet utan sina föräldrar. A:s ångest är kopplad till skolmiljön och har gjort att A bland annat har slutat att prata med lärarna och sina klasskamrater. Hade de som föräldrar inte varit med A i skolan hade han inte fått det vuxenstöd han är i behov av. Han tror att om A hade fått rätt stöd från början när han fick sin autismdiagnos och placerats i SU-gruppen med färre elever och i ett mindre klassrum anpassat för barn med funktionsvariationer hade A nog inte haft de problem kopplade till skolmiljön som han har idag.

Under årskurs 3 började A få ångest kopplad till skolan och då fick han ont i magen, illamående och han sa även vid något tillfälle att han hellre ville dö än att gå till skolan. I årskurs 4 blev situationen än värre eftersom han fick nya lärare, nya klasskompisar och ett nytt klassrum, vilket innebar en drastisk förändring för honom. Från årskurs 4 var han eller hans fru tvungna att alltid vara med A i skolan, annars vägrade han gå in i klassrummet. De åtgärder som skolan vidtog för att tillgodose A:s behov under årskurs 4 var inte tillräckliga och inte anpassade efter A:s behov. A fortsatte att uppleva mycket ångest.

Efter mycket tjat och påtryckningar från deras sida fick A en plats i SU-gruppen i årskurs 5. Detta innebar att A fick undervisning med en mindre grupp elever men vid det laget ville A inte alls vara med andra barn i skolan. Därför fick han vara i ett eget utrymme där han kunde vara ensam med lärarna. Undervisningen med läraren C blev lite bättre och de vidtog åtgärder för att A skulle känna sig bekväm med lärare C och arbetade på att få A att känna sig bekväm med att föräldrarna lämnade undervisningen. Detta fungerade inte mer än i korta stunder. A utvecklades dock med C och C gjorde vad han kunde för A men det saknades tid för dem att få en starkare relation. Han upplevde inte att skolan gav dem något extra stöd i hur de skulle kunna lämna A på skolan och slippa själva vara närvarande under undervisningen.

Sammantaget har A:s skolgång under årskurs 4 till årskurs 6 påverkat A på så sätt att han inte vill prata med elever och lärare i skolan än idag, att han gått miste om många kompisar och flera års adekvat utbildning. För honom och hans fru har det hela tiden varit uppenbart att problematiken är kopplad till skolan eftersom han var glad och pratsam hemma och kunde förstå skoluppgifter hemma som han inte förstod i skolan.

Specialpedagog B

Specialpedagog B har sammanfattningsvis berättat följande.

Hon arbetar som specialpedagog vid Malmö stad och hon har lärarbakgrund. Hon tog examen i specialpedagogik år 2017 och har arbetat i särskilda undervisningsgrupper sedan 2015. Hon arbetade med A under årskurs 3 och 4 och hade under den tiden god kännedom om hans skolgång och hans situation.

Under årskurs 3 blev hon inbjuden till möte med bland annat Habiliteringen, klasslärare och A:s vårdnadshavare för att se över de extra anpassningarna A hade. De anpassningar A då hade innefattade bland annat lästräning och skrivträning i en mindre grupp elever om tre till fem stycken, vilken vårdnadshavarna senare tackade nej till. Han hade även en person som mötte upp honom på skolgården på morgonen för att lotsa honom in i klassrummet. Andra anpassningar som A hade syftade till att skapa förutsebarhet för honom så att han skulle veta vad som skulle hända under skoldagen. Under mötena under årskurs 3 förstod hon på vårdnadshavarna att A hade ett motstånd mot att gå till skolan och han hade en närvaro på 85 procent. Efter att de tagit del av intyget från BUP under vårterminen i årskurs 3 där BUP skrivit att skolmiljön var underanpassad för A, hade de möte med Habiliteringen och vårdnadshavarna där de diskuterade de extra anpassningarna. Det är hennes uppfattning att intyget baserades på vårdnadshavarnas uppgifter.

Inför årskurs 4 hade hon ett möte med bland annat vårdnadshavarna, skolkuratoren, biträdande rektor och rektor då vårdnadshavande hade en oro för A:s skolgång. De beslutade om konkreta åtgärder för att underlätta övergången till årskurs 4 för A, såsom att han fick se det nya klassrummet tillsammans med mentor och klasslärare. A fick välja plats i klassrummet tillsammans med sina nära kompisar samt även välja vilket skåp han skulle ha. Det beslutades även att en elevkoordinator skulle möta upp A på skolgården för att skapa en trygg situation för honom. Denna uppgift hade tidigare skötts av mentorklasslärare. Eftersom detta inte fungerade och A inte ville gå in i klassrummet påbörjades en utredning om behovet av särskilt stöd någon gång i augusti eller september i början av årskurs 4. Vårdnadshavarna informerades om detta och de hade täta möten med dem samt mail- och SMS-kontakt.

När de genomförde utredningen var de väldigt måna om att få del av A:s egen åsikt och vilka situationer och omständigheter det var som triggade hans ångest. Hon upplevde att vårdnadshavarna talade för hans räkning och hon ville säkerställa att det var hans åsikt som kom fram. Detta var en utmaning eftersom han inte pratade. De hade därför flera kartläggningsmöten och tog fram verktyg för att få fram hans röst utan verbal kommunikation. Det hon kom fram till var att A:s ångest slog till precis när han gick in i klassrummet och att den sedan gick ner när han var inne i klassrummet. Efter vad hon observerade i den situationen när A skulle gå in i klassrummet upplevde hon att mamman gick in i A:s ångest och försökte skydda honom mot den vilket kan ha blivit kontraproduktivt då hon inte blev en trygg punkt för honom.

Utredningen färdigställdes vid årsskiftet och den tog tid eftersom det var en lång kartläggningsprocess och det var många personer involverade i denna. I utredningsarbetet ingick att utreda A:s språkliga utveckling vilket innebar att han skulle göra ett språkligt test i tolv delar. Det var två specialpedagoger som skulle genomföra detta vid tolv olika testtillfällen med ungefär ett test i veckan. Testmaterial köptes in i samråd med en logoped vid Malmö universitet och hon själv skapade delvis material. A:s mamma hade tagit upp bekymmer kring A:s skrivande vilket också var en orsak till att de valde att inkludera det språkliga testet. Hon önskade att utredningen hade gått mycket snabbare och kanske hade den gått snabbare om de hade lagt den språkliga utredningen utanför.

Parallellt med utredningen vidtogs åtgärder för att möta A:s behov. Utöver det språkliga och A:s autism fanns nämligen även misstankar, dels från skolans håll dels från mammans håll, att A kanske led av skolfobi, generell ångest och/eller selektiv mutism, vilket behövde hanteras i skolan där och då. De avgjorde vilka åtgärder som var rätt genom att fortlöpande ha möten och delavstämningar inom elevhälsoteamet där de diskuterade vad som behövde göras. I teamet arbetade hon med skolpsykolog, skolkurator, två elevkoordinatorer varav en var lärare i grunden och en var socionom i grunden. De beslutade kontinuerligt om åtgärder utifrån vad som fungerade och inte fungerade för A. När det inte fungerade med elevkoordinatorn beslutade de att ta bort

kravet med klassrummet och bestämde att han skulle få enskild undervisning med en person som A kände sen tidigare och som har lätt att få kontakt med elever. Den personen uppdaterade henne om hur samarbetet med A var och hur undervisningen fungerade och hon var själv med vid vissa tillfällen och även A:s mamma uppdaterade henne om hur det gick. Utifrån dessa uppgifter fick hon uppfattningen att den enskilda undervisningen fungerade bra och att skoluppgifterna blev gjorda i skolan.

Anledningen till att A inte fick enskild undervisning tidigare var för att de trodde att det hade hakat upp sig för honom i klassrumssituationen och de försökte lösa den situationen eftersom det ibland fungerade att han kom in i klassrummet och ibland inte. När det till övervägande del inte fungerade beslutade de om enskild undervisning som ett slags akutåtgärd. Det var inget mål i sig att han skulle ha enskild undervisning eftersom skolan vill att elever ska undervisas i ett socialt sammanhang.

Eftersom föräldrarna fortsatte att vara närvarande i skolan med A på grund av hans separationsångest arbetade de med att försöka öka avståndet till föräldrarna i skolan. Att föräldrarna var närvarande i skolan var problematiskt men den frågan var känslig och de ville inte göra något svårare, vilket kan vara anledningen till att deras närvaro i skolan inte analyserades närmare. De kunde inte heller säga åt föräldrarna att de inte kunde vara där. Hon tror att de hade behövt ha mer extern hjälp i den frågan från BUP och Habiliteringen för att ge föräldrarna stöd eftersom skolan inte är någon expert på ångestproblematik. Vid ett samtal med skolkuratoren förde hon fram till mamma att det behövdes extern hjälp från vården avseende A:s ångestproblematik vilket mamman inte var övertygad om. Under mötet kom man dock överens om att skicka en remiss till BUP med hänvisning till just separationsångesten och med förklaring att stöd och anpassningar fanns i skolan utifrån A:s autismdiagnos. Ändå hänvisade BUP till Habiliteringen utifrån autismdiagnosen och då fick mamma träffa skolpsykolog för att få stöd i sin situation. Hon var själv med på det mötet med skolpsykologen och mamman pratade om vad som var problematiskt med skolan men mötet ledde inte någonvart. Hon tror att skolan och föräldrarna i grunden ville olika och det var därför insatserna inte fungerade. Föräldrarna ville nog ha hemundervisning.

När mamma uttryckte önskemål om att placera A i en SU-grupp såg skolan inte alls ett sådant behov utan ansåg att A:s behov kunde mötas på andra sätt. Anledningen till att det senare beslutade att A skulle få vara del av SU-gruppen inför årskurs 5 var för att de hade som mål att få tillbaka A till klassrummet. Då denna återgång verkade hamna längre och längre bort behövde de prova något annorlunda och då framstod SU-gruppen som ett alternativ. Eftersom föräldrarna inte trodde på den enskilda undervisningen och efterfrågade att A placerades i SU-gruppen beslutade de att göra det.

Lärare C

Lärare C har sammanfattningsvis berättat följande.

Han arbetar som lärare i resursverksamhet för autistiska elever och har arbetat som lärare 13-14 år. Han träffade A i slutet av årskurs 4 och i årskurs 5 tog han över ett mentorskap för A.

I årskurs 5 placerades A i SU-gruppen. En fördel med en sådan grupp är att komma till ett lugnare sammanhang med personal som har erfarenhet av den problematik som A har. De var fem personal och tio elever vilket innebar att de hade bättre möjligheter att möta elevernas behov i den gruppen. Det är hans uppfattning att A behövde en lärare med särskild kunskap om vad barn som A har för behov. A hade vidare inte klarat av att vara i en normalstor klass utan vuxenstöd.

Han upplevde att det fungerade bra i SU-gruppen till en början men att A inte ville vara med de andra eleverna varför de skaffade ett eget mer skyddat rum i lokalen där han och A kunde arbeta enskilt. Det var han som undervisade A och mycket av deras arbete ihop gick ut på att skapa en relation dem emellan så att A skulle bli bekväm med honom och börja prata med honom. Vid sidan om detta var målet att frigöra A från vårdnadshavarna så att han kunde vara själv i skolan. För att uppnå detta anpassade de kravbilden efter A:s behov för att ge honom en skoldag som var rimlig för honom att

lyckas med. När skolarbetet var klart spelade de spel som A tyckte om för att bygga ett relationskapital och för att A skulle tycka att det var roligt att komma till skolan. De arbetade på att frigöra A från vårdnadshavarna genom att träna på att låta dem vara frånvarande kortare stunder under undervisningen. Sammantaget kunde vårdnadshavarna aldrig vara borta från A längre tid än en halvtimme. Han upplevde dock inte alltid att A tyckte det var jobbigt att föräldern var borta, men att han uttryckte det när mamma eller pappa kom tillbaka. Det gick därmed bitvis att undervisa honom utan att någon av vårdnadshavarna var på plats men han hade nog inte tagit sig till skolan om inte vårdnadshavarna var med. Detta var dock aldrig något krav som skolan ställde på vårdnadshavarna och vårdnadshavarna provade aldrig att lämna honom på skolan.

Initialt skedde undervisningen fem dagar i veckan men efter en tid återkopplade vårdnadshavarna att det blev för svårt för A att komma till skolan alla fem dagarna; det blev en för stor påfrestning för honom. Därför valde de att ta bort onsdagen. Detta fungerade väl och han upplevde att det var en väldigt positiv period för A och att A tyckte att det var kul att komma till skolan. Därför valde de att införa distansundervisning på onsdagen i ett relationsbyggande syfte och i syfte att få A att börja öppna upp och prata med honom, eftersom han pratade med kompisar över internet. Att A skulle få vara hemma kunde underlätta detta arbete då han skulle befinna sig i en trygg miljö. Han bedrev vid den här tiden alltså enskild undervisning med A vilket är en stor insats. A fick även anpassad undervisning utifrån de mål de hade då. Tiden som A var i skolan var skraddarsydd för honom, med enskild undervisning med honom själv och alltid i samma lokal, allt för att arbeta med förutsebarhet och trygghet.

Han upplevde att distansundervisningen inte fungerade särskilt bra och under vårterminen i årskurs 5 påbörjades hemundervisning. Syftet med hemundervisningen var att A skulle börja prata med honom. I övrigt var undervisningen utformad som den i skolans lokaler. Sammantaget upplevde han att årskurs 5 var en positiv period för A.

Hemundervisningen fortsatte under höstterminen årskurs 6 med ungefär samma insatser förutom att ytterligare en kollega deltog i undervisningen. Denna kollega hade A ingen tidigare historik med vilket de tänkte skulle vara positivt eftersom A då inte skulle koppla honom till skolan. Kollegan hade i stort sett enbart hemundervisning med A.

Kunskapsmässigt gjorde A framsteg men hans närvaro blev sämre och hans ångest blev mer påtaglig då det blev jobbigare för honom att vara i skolan, vilket medförde ytterligare anpassningar för A när han väl var i skolan. De hade hela tiden ett välfungerande samarbete med Habiliteringen som följde deras arbete och tyckte att de hade gjort upp en bra plan för A. De försökte hela tiden dämpa A:s ångest efter bästa förmåga och efter vad A genom sina vårdnadshavare uttryckte var jobbigt. Han upplevde även att de hade ett välfungerande samarbete med vårdnadshavarna, även om de inte alltid tyckte likadant. Exempelvis ville mamma ha mer hemundervisning, särskilt under årskurs 6 när det var svårt för A att gå till skolan. Utifrån A:s svårigheter ansåg han inte att det var en rimlig åtgärd att vidta.

Sammantaget arbetade de med A efter bästa förmåga och la ner väldigt mycket tid i syfte att göra det så bra som möjligt för honom. Det blev dock ändå inget särskilt bra resultat eftersom det var en elev med hög frånvaro. Det hade kunnat bli mycket bättre. Han hade förmodligen vidtagit andra åtgärder om han hade fått göra om, men hade han fått en ny elev idag som visade liknande svårigheter hade han satsat på samma åtgärder eftersom han haft goda resultat av det tidigare.

TINGSRÄTTENS BEDÖMNING

Med diskriminering i form av bristande tillgänglighet enligt 1 kap. 4 § 3 p. diskrimineringslagen avses att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning, och med hänsyn till

- de ekonomiska och praktiska förutsättningarna,
- varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde, samt
- andra omständigheter av betydelse.

Den som bedriver verksamhet som avses i skollagen eller annan utbildningsverksamhet (utbildningsanordnare) får enligt 2 kap. 5 § diskrimineringslagen inte diskriminera något barn eller någon elev, student eller studerande som deltar i eller söker till verksamheten. Anställda eller uppdragstagare i verksamheten ska likställas med utbildningsanordnaren när de handlar inom ramen för anställningen eller uppdraget.

Den som bryter mot diskrimineringsförbudet ska enligt 5 kap. 1 § första stycket diskrimineringslagen betala diskrimineringsersättning för den kränkning som överträdelsen innebär.

När det gäller diskrimineringsformen bristande tillgänglighet är en central fråga vilka åtgärder som kan krävas för att helt ta bort eller reducera verkningarna av en funktionsnedsättning, d.v.s. innebörden av begreppet skäliga tillgänglighetsåtgärder. I de flesta fall handlar det om enklare åtgärder för tillgänglighet men avgörande är omständigheterna i det enskilda fallet. I den utsträckning det finns regler om tillgänglighet bör dessa vara starkt vägledande också för bedömningen av vilka åtgärder som kan komma i fråga. För skolans verksamhet gäller bl.a. de skyldigheterna i fråga om stöd och anpassning som anges i skollagen.

I skollagen finns bestämmelser om rätt till stöd och särskilt stöd för elever som är i behov av det. Av 3 kap. 5–12 §§ skollagen följer att för en elev i grundskolan ska extra anpassningar och särskilt stöd ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Dessa

bestämmelser ska, vad gäller frågan om skäligen tillgänglighetsåtgärder på utbildningsområdet, vara starkt vägledande när det gäller att avgöra vilken anpassningsåtgärd som kan komma i fråga i ett särskilt fall.

Om en elev riskerar att inte utvecklas i riktning mot kunskapsmålen i läroplanen eller mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska eleven skyndsamt ges stöd i form av *extra anpassningar* enligt 3 kap. 5 § skollagen. Extra anpassningar är mindre ingripande stödinsats som ska ges inom ramen för den ordinarie undervisningen. Inget formellt beslut behöver fattas för att utföra extra anpassningar. Exempel på stöd i form av extra anpassningar är att planera och strukturera ett schema över skoldagen, att ge extra tydliga instruktioner, att ge förklaringar av ett ämnesområde på ett annat sätt samt att ge färdighetsträning inom ramen för den ordinarie undervisningen såsom lästräning, särskilda läromedel eller utrustning såsom anpassade programvaror och enstaka specialpedagogiska insatser.

Av 3 kap. 7 § skollagen följer att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåerna som gäller, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 3 kap. 5 § skollagen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens *behov av särskilt stöd* skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. Insatser som är att betrakta som särskilt stöd är t.ex. placering i särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning, anpassad studiegång eller elevassistent. Det rör sig således om insatser av mer ingripande karaktär som normalt inte är möjliga att genomföra för lärare inom ramen

för den ordinarie undervisningen.

Ett åtgärdsprogram ska enligt 3 kap. 9 § skollagen utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn.

Av 6 kap. 3 § diskrimineringslagen följer att om den som anser sig ha blivit diskriminerad visar omständigheter som ger anledning att anta att han eller hon har blivit diskriminerad, är det svaranden som ska visa att diskriminering inte har förekommit. I förarbetena till bestämmelsen om bristande tillgänglighet diskuteras inte om eller hur 6 kap 3 § diskrimineringslagen aktualiseras för denna diskrimineringsgrund. Det finns inte skäl att pröva ett påstående om diskriminering genom bristande tillgänglighet på något annat sätt än ett påstående om indirekt diskriminering (se RH 2021:21). Prövningsordningen blir därmed sådan att den som påstår diskriminering i ett första led ska visa att han eller hon har missgynnats genom att inte försättas i en jämförbar situation med en person utan funktionsnedsättning. Om ett missgynnande kan visas, går bevisbördan därefter över till verksamhetsutövaren som, för att undgå ansvar, ska visa att sådana åtgärder för tillgänglighet har vidtagits som är skäliga utifrån vissa i lagen angivna hänsyn.

I målet är det ostridigt att A har en funktionsnedsättning och att diskrimineringslagen är tillämplig. Vidare är det klarlagt att A på grund av hans diagnoser har haft svårigheter med undervisningen, att han har haft en svår ångest kopplad till skolan och att en av hans föräldrar har varit tvungen att vara med honom i skolan. Det är också utrett att A behövde ha anpassad studiegång på grund av mycket hög frånvaro i skolan samt att han inte uppnådde kunskapsmålen. Skolinspektionen har i tillsynsbeslut påtalat ett antal brister bland annat vad gäller skolans utredningar, åtgärdsprogram och beslut om enskild undervisning.

Det som framkommit ovan innebär sammantaget att Diskrimineringsombudsmannen har visat sådana omständigheter som gör det antagligt att A inte har fått det särskilda stöd som skolan varit skyldig att ge honom och att han därigenom blivit diskriminerad. Det ankommer därmed på kommunen att visa att skolan vidtagit skäligen åtgärder för att A skulle försättas i en jämförbar situation med elever utan hans funktionsnedsättning.

Det har tydligt framkommit att skolan har varit medveten om A:s diagnoser och utmaningar redan när han började i årskurs 4. Skolan höll ett uppstartsmöte med vårdnadshavarna vid terminsstart och beslutade om åtgärder såsom att en elevkoordinator skulle möta A och vårdnadshavarna på morgonen för att sedan följa med till klassrummet. Malmö kommun har visat att skolan redan från höstterminen påbörjat att vidta adekvata åtgärder. Därefter hade skolan löpande kontakt med A:s vårdnadshavare och arbetade aktivt med A:s situation under hela höstterminen i årskurs 4.

Under höstterminen ökade A:s frånvaro och skolan inledde en utredning om särskilt stöd i början av höstterminen 2020. Utredningen gjordes av specialpedagogen B och signerades formellt först den 17 februari 2021. Det har emellertid framkommit att utredningen var färdigställd redan i januari 2021 men som ovan framkommit ska en elevs behov av särskilt stöd skyndsamt utredas och det kan konstateras att aktuell utredning tagit något för lång tid. Specialpedagogen B har berättat att utredningen tog lång tid bland annat eftersom hon ville säkerställa att det var A:s uppfattning som kom fram, att det var en lång kartlägningsprocess och att den språkliga utredningen tog tid. Med beaktande av vad specialpedagogen B har uppgett anser tingsrätten att det har varit av vikt med en grundlig utredning. Under tiden som utredningen genomfördes, under höstterminen i årskurs 4, vidtog skolan en rad åtgärder såsom utökad mentorskap, enskild undervisning med en timme per dag och skolan skickade också en remiss till BUP. Skolan arbetade också aktivt för att ha en god dialog med A:s vårdnadshavare. Mot bakgrund härav anser tingsrätten inte att det förhållandet att utredningen dröjde något innebär att skolan inte har vidtagit de åtgärder som varit

skäliga. Det har av specialpedagog B:s vittnesmål och den skriftliga bevisningen tydligt framkommit att skolan från höstterminens start och framåt vidtagit ett antal skäliga åtgärder för att A skulle försättas i en jämförbar situation med elever utan hans funktionsnedsättning.

Efter det att utredningen blev klar beslutade skolan om ett nytt åtgärdsprogram och det beslutades om enskild undervisning, anpassad skolgång och utökat mentorskap. Åtgärdsprogrammet följdes upp och utvärderas löpande under vårterminen och skolan hade även ett flertal kontakter med externa aktörer. I maj beslutades också att A skulle prova på att vara med i den särskilda undervisningsgruppen. Frågan om den särskilda undervisningsgruppen hade varit uppe till diskussion tidigare efter önskemål från A:s vårdnadshavare. Specialpedagogen B har berättat att skolan inledningsvis ansåg att A:s behov kunde tillgodoses på andra sätt men att anledningen till att därefter beslutades att A skulle vara i en särskild undervisningsgrupp var ett sätt för att få honom tillbaka till klassrummet. Enligt tingsrätten har skolan vidtagit adekvata åtgärder innan det att beslut fattades om att A skulle få prova på att gå i den särskilda undervisningsgruppen.

Under hösten i årskurs fyra fattade skolan beslut om enskild undervisning. Trots att utredningen om A:s särskilda stöd inte var färdigställd framstår beslutet om enskild undervisning som nödvändigt för att tillgodose A:s stödbehov. A fick enskild undervisning av en person som han kände sedan tidigare och det har framkommit att den undervisningen överlag fungerade bra. Inledningsvis skedde den enskilda undervisningen i ett skolcafé men därefter skedde den i ett klassrum i en separat byggnad. Enligt tingsrätten har skolan vidtagit skäliga åtgärder för att tillgodose A:s behov av enskild undervisning och det har inte framkommit att den har varit undermålig på sätt som Diskrimineringsombudsmannen har påstått. Vad gäller vårdnadshavarnas närvaro var det enligt specialpedagogen B en känslig fråga och det har framkommit att skolan önskade att öka avståndet mellan A och vårdnadshavarna under lektionerna. Skolan har löpande vidtagit åtgärder som syftade till att A skulle komma tillbaka till undervisning i klassrummet och utan närvaro av föräldrarna. Sammanfattningsvis anser tingsrätten att skolan har vidtagit adekvata åtgärder såvitt

avser den enskilda undervisningen och att dessa varit skäligen åtgärder för att A skulle försättas i en jämförbar situation med elever utan hans funktionsnedsättning.

Vad gäller de brister som Skolinspektionen konstaterat i beslutet den 6 juli angående skolans utredning om särskilt stöd delar tingsrätten Skolinspektionens bedömning att det inte kan krävas att förälder ska behöva närvara i undervisningen och att denna problematik borde ha behandlats utförligt i utredningen men som ovan framkommit arbetade skolan aktivt med den här frågeställningen. Skolan har såväl under hela årskurs 4 utrett och vidtagit åtgärder för att A:s situation och trygghetsbehov skulle tillgodoseas. Ytterligare brister enligt Skolinspektionens beslut avseende utredningen om särskilt stöd, dvs. att utredningen inte upprättades skyndsamt och inte heller var fullständig samt att skolan inte utvärderade om A behövde placeras i en särskild undervisningsgrupp har behandlats ovan.

Under årskurs 4 beslutade skolan om åtgärdsprogram vid ett flertal tillfällen. Som Skolinspektionen anført i tillsynsbeslutet togs några av dessa beslut utan att utredningen om särskilt stöd var färdigställd. Av förhöret med specialpedagogen B framkommer tydligt att skolan vidtog en rad åtgärder under utredningens gång och att åtgärderna reviderades kontinuerligt i samarbete med vårdnadshavare och skolpersonal. Även om inte utredningen formellt var klar har det emellertid tydligt framkommit att skolan vidtog adekvata åtgärder. Besluten om åtgärdsprogrammen är relativt knapphändiga men ger ändå en beskrivning av A:s behov och vilka åtgärder som är lämpliga. Enligt tingsrätten innebär inte de bristerna som Skolinspektionen påpekar avseende åtgärdsprogrammen att skolan underlåtit att vidta skäligen åtgärder. Det har av specialpedagogen B:s uppgifter och den skriftliga bevisningen framkommit att skolan har vidtagit en rad åtgärder och att dessa varit skäligen åtgärder för att A skulle försättas i en jämförbar situation med elever utan hans funktionsnedsättning.

Vad gäller Skolinspektionens beslut att A fått enskild undervisning utan att det har funnits en pedagogisk utredning utgjort en brist kan det som ovan konstaterats varit tydligt att A var i behov av enskild undervisning redan i december 2020. Inte heller

den här bristen har inneburit att skolan underlåtit att vidta skäligen åtgärder. Som ovan framkommit att har det i stället tydligt framkommit att skolan vidtagit skäligen åtgärder när det gäller A:s rätt till enskild undervisning.

Vad gäller årskurs 5 och Skolinspektionens tillsynsbeslut den 27 januari 2022 poängterade Skolinspektionen att skolans utredning om behovet av särskilt stöd ska ha fokus på åtgärder som skolan ska vidta eftersom det inte kan krävas att en förälder närvarar under skoltiden. Enligt Skolinspektionen borde skolans utredning ha omfattat en bedömning av hur A:s trygghetsbehov skulle tillgodoses på sikt. Tingsrätten delar Skolinspektionens bedömning samtidigt som det kan konstateras att skolan vidtog ett stort antal åtgärder under tiden A gick i årskurs 5. Lärare C tog över mentorskapet för A i årskurs 5 och han har berättat hur han arbetade med att frigöra A från vårdnadshavarna. Den brist som Skolinspektionen påpekade innebär inte att skolan underlåtit att vidta skäligen åtgärder under årskurs 5. Genom lärare C vittnesmål och den skriftliga bevisningen är det visat att skolan vidtog en rad åtgärder för att stödja A:s skolgång i årskurs 5 och 6 samt att skolan kontinuerligt utvärderade situationen och gjorde förändringar, allt för att ge A ett adekvat stöd och minska föräldrarnas närvaro. Skolan har såväl under årskurs 5 som årskurs 6 löpande utrett och vidtagit åtgärder för att A:s situation och trygghetsbehov skulle tillgodoses.

Sammanfattningsvis anser tingsrätten att Malmö kommun genom vittnesförhören med B och C samt genom den skriftliga bevisningen tydligt visat att skolan löpande har vidtagit adekvata och nödvändiga åtgärder för att tillgodose A:s stödbehov. Malmö kommun har visat att de åtgärder som skolan har vidtagit har varit skäligen.

Med hänsyn till det som redovisats ovan i förening med vad som i övrigt har framkommit i målet är det tingsrättens slutsats att Malmö kommun har vidtagit skäligen tillgänglighetsåtgärder. Malmö kommun har inte diskriminerat A på grund av bristande tillgänglighet. Någon diskrimineringsersättning ska därför inte utgå och käromålet ska lämnas utan bifall.

Vid angiven utgång är Malmö kommun berättigad till ersättning för rättegångskostnader. Yrkat belopp är skäligt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (TR02)

Sista dagen för överklagande är den 19 juni 2024. Överklagandet ges in till tingsrätten men prövas av Hovrätten över Skåne och Blekinge.

Erik Noltorp

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.